

ЗАУВАЖЕННЯ ТА ПРОПОЗИЦІЇ
до проекту наказу Міністерства освіти і науки України
«Про затвердження змін до наказу Міністерства освіти і науки України
від 17 жовтня 2012 року № 1112 «Про опублікування результатів
дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук»

Відповідно до доручення начальника НОВ Президії НАН України О.Н. Кубальського від 05.05.2018 № 9/н-14 (дор.) щодо громадського обговорення проекту наказу МОН України «Про затвердження змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 17 жовтня 2012 року № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» нами розглянуто зазначений проект та подано наступні зауваження та пропозиції.

1. Принципи оцінювання наукової діяльності

Система присудження наукових ступенів спрямована на оцінювання внеску, здійсненого вченим у розробку наукових проблем, розширення знань.

1.1. Неприпустиме змішування понять «наукове дослідження», «результати наукового дослідження» та «презентація результатів наукового дослідження», «поширення відомостей про результати наукового дослідження». Наукові ступені присуджуються за результатами оцінки наукового дослідження та його результатів. Вимоги щодо оприлюднення результатів наукового дослідження можуть вважатися обґрунтованими і мають бути спрямовані на ознайомлення наукового співтовариства з цими результатами – з метою їх оцінювання. Тому виправданий контроль за публікацією в мережі Інтернет дисертацій та авторефератів дисертацій, а також доцільне існування єдиного електронного ресурсу (поряд з ресурсами спецрад), де ці тексти було б розміщено разом з відповідним пошуковим апаратом.

Вимоги щодо списку наукових журналів, де можуть бути опубліковані результати дослідження, щодо зарубіжних публікацій і публікацій у журналах, що включено до тієї чи іншої наукометричної бази, є взагалі неприйнятними через свій формальний характер, вони не можуть слугувати інструментом оцінки результатів наукового дослідження.

1.2. Наявність формальних критеріїв оцінювання науковця, одним з яких є чітко визначені місце і кількість публікації результатів наукових досліджень, значною мірою заміщує якісну оцінку, що має здійснюватися експертами й науковим співтовариством загалом, плекає безвідповідальність експертів, імітацію та шахрайство у науково-видавничій сфері, зростання корупції у процесі атестації наукових кадрів.

1.3. Вимоги щодо наявності закордонних публікацій і публікацій у журналах, що входять до наукометричних баз Scopus і Web of Science, є формою часткового перекладання державою і науковим співтовариством відповідальності за оцінювання результатів наукових досліджень на транснаціональні бізнес-корпорації й створені при них експертні структури та зарубіжні редакційні ради, що є алогічним і протиправним, порушує цілісність самої системи вітчизняної атестації наукових кадрів, передбачає визнання неспроможності державного управління в Україні, принижує державу і суспільство.

1.4. Огульне невизнання з боку МОН України кваліфікації українських науковців, які є головними редакторами та членами редколегій наукових журналів, що не включені до згаданих наукометричних баз (у багатьох науках в Україні немає жодного такого журналу), піддає сумніву їх здатність адекватно оцінювати наукові дослідження взагалі, бути відповідальними і компетентними членами спеціалізованих учених рад, а отже – є абсурдним і актуалізує питання щодо доцільності існування української системи оцінювання наукових досліджень взагалі.

1.5. Благі наміри і високі цілі щодо інтеграції української науки до світового наукового простору, а також підвищення рейтингів українських вузів не мають жодного безпосереднього відношення до системи оцінювання наукових досліджень і атестації наукових кадрів, не можуть досягатися за рахунок встановлення нормативних вимог щодо оцінки результатів наукових досліджень.

2. Юридичні аспекти використання зарубіжних публікацій і публікацій у наукометричних базах для оцінки результатів наукових досліджень.

Низка нормативно-правових актів України, що регулюють питання атестації наукових кадрів, такі, як Накази Міністерства освіти і науки № 1112 від 17 жовтня 2012 р., № 13 від 14 січня 2016 р., № 174 від 6 лютого 2017 р., № 32 від 15 січня 2018 р. та ін., а також оприлюднений на сайті МОН України 27 квітня 2018 р. проєкт наказу МОН України “Про затвердження змін до наказу Міністерства освіти і науки України від 17.10.2012 № 1112” порушують низку норм Конституції та законів України, міжнародно-правових актів, ратифікованих Україною.

2.1. Йдеться про посягання на фундаментальні академічні свободи. Так, згідно із частиною першою ст. 54 Конституції України громадянам гарантується свобода літературної, художньої, наукової і технічної творчості, захист інтелектуальної власності, їхніх авторських прав, моральних і матеріальних інтересів, що виникають у зв'язку з різними видами інтелектуальної діяльності. Ст. 46 Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” гарантує свободу поширення інформації та свободу

наукової творчості. Ці свободи захищаються ст. 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод і ст. 19, 27 Загальної декларації прав людини. Зважаючи на євроінтеграційні прагнення України, додамо, що згідно з Хартією для вчених Європейського Союзу (п. 1.1) науковцям має бути гарантовано «свободу думки і висловлювання, свободу визначення методів вирішення проблем». На цьому наголошується і в документі «Академічна свобода під тиском», підготовленому в 2017 р. Норвезькою асоціацією вчених.

2.2. Окрім того, згадані акти і проекти актів МОН України порушують (у низці наук відсутні українські періодичні видання, включені до наукометричних баз Scopus і Web of Science) ст. 10 Конституції України, згідно з якою державною мовою в Україні є українська мова, держава забезпечує всебічний розвиток і функціонування української мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України.

2.3. Згадані акти і проекти актів МОН України порушують антимонопольне законодавство України. Надання на підзаконному чи відомчому рівні будь-яких юридичних привілеїв певним закордонним наукометричним базам підпадає під визначення антиконкурентних дій органів влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю, що надається ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції», призводить або може призвести до недопущення, усунення, обмеження чи спотворення конкуренції.

2.4. Згаданими актами МОН України виходить за межі своєї компетенції. Відповідно до ст. 28 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» присудження наукових ступенів та присвоєння вчених звань є державним визнанням рівня кваліфікації вченого та здійснюються відповідно до Закону України «Про вищу освіту».

Відповідно до частини шостої ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» доктор філософії – це освітній і водночас перший науковий ступінь, що здобувається на третьому рівні вищої освіти на основі ступеня магістра. Ступінь доктора філософії присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти або наукової установи в результаті успішного виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми та публічного захисту дисертації у спеціалізованій вченій раді.

Відповідно до частини сьомої ст. 5 Закону України «Про вищу освіту» доктор наук – це другий науковий ступінь, що здобувається особою на науковому рівні вищої освіти на основі ступеня доктора філософії і передбачає набуття найвищих компетентностей у галузі розроблення і впровадження методології дослідницької роботи, проведення оригінальних досліджень, отримання наукових результатів, які забезпечують розв'язання

важливої теоретичної або прикладної проблеми, мають загальнонаціональне або світове значення та опубліковані в наукових виданнях. При цьому відповідно до пункту 18 частини першої ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» під «науковим виданням» слід розуміти твір (узагальнююча наукова праця, монографія, збірник наукових праць, збірник документів і матеріалів, тези та матеріали наукових конференцій, автореферат дисертації, препринт, словник, енциклопедія, науковий довідник або покажчик, наукове періодичне видання тощо) наукового характеру, що пройшов процедуру наукового рецензування та затвердження до друку вченою (науковою, науково-технічною, технічною) радою наукової установи або вищого навчального закладу, редакційно-видавниче опрацювання, виготовлений шляхом друкування, тиснення або в інший спосіб, містить інформацію про результати наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, теоретичних чи експериментальних досліджень (науково-дослідне видання); підготовлені науковцями до публікації тексти пам'яток культури, історичних документів чи літературних текстів (археографічне або джерелознавче видання); науково систематизовані дані чи матеріали, що відображають історію науки та сучасний стан наукового знання (науково-довідкове або науково-інформаційне видання), призначені для поширення, що відповідають вимогам національних стандартів, інших нормативних документів з питань видавничого оформлення, поліграфічного і технічного виконання.

Ступінь доктора наук присуджується спеціалізованою вченою радою закладу вищої освіти чи наукової установи за результатами публічного захисту наукових досягнень у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Таким чином, критеріями присудження наукового ступеня доктора філософії є: 1) успішне виконання здобувачем вищої освіти відповідної освітньо-наукової програми; 2) публічний захист дисертації у спеціалізованій вченій раді. Критерієм присудження наукового ступеня доктора наук є наявність значних наукових результатів, які опубліковані в наукових виданнях і які публічно захищаються у спеціалізованій вченій раді у вигляді дисертації або опублікованої монографії, або за сукупністю статей, опублікованих у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки.

Тобто, чинні Закони України не містять якихось вимог до опублікування результатів дисертацій, за виключенням ситуації, коли

присудження наукового ступеня доктора наук відбувається за сукупністю статей, які, в такому випадку, повинні бути опубліковані у вітчизняних і міжнародних рецензованих фахових виданнях, перелік яких затверджується МОН. Жодними іншими повноваженнями щодо визначення видань для опублікування результатів дисертації та рейтингування цих видань Закон МОН не наділяє. Про це додатково свідчить аналіз ст. 13 Закону України «Про вищу освіту», яка визначає повноваження центрального органу виконавчої влади у сфері освіти і науки, інших органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти.

Вимоги до опублікованих праць, які відображають основні наукові результати дисертації, містить п. 12 поки що чинного Порядку присудження наукових ступенів, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567. Відповідно до цього пункту МОН: 1) затверджує Перелік наукових фахових видань України; 2) визначає мінімальну кількість та обсяг публікацій, які розкривають основний зміст дисертацій.

Щодо застосування МОН категорії видавництва за класифікацією SENSE, то п. 17 частини першої ст. 1 Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» містить визначення наукового видавництва. Наукове видавництво – це видавництво – юридична особа, основним видом діяльності якої є видавнича діяльність, спрямована на висвітлення результатів наукової, науково-технічної, науково-педагогічної, науково-організаційної діяльності, оприлюднення наукових результатів, представлення наукової (науково-технічної) продукції, а також досліджень у галузі теорії та методики науково-видавничої справи. Жодних вимог до рейтингування наукових видань чи наукових видавництв Закон не містить.

Наказ МОН від 17.10.2012 р. № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук» було видано відповідно до вимог п. 14 Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 р. №423, яка, в свою чергу, була прийнята на виконання вимог ст. 20 чинного на той час Закону України «Про наукову і технічну діяльність» 1992 р. в редакції Закону №284-XIV від 01.12.98 р.

Постанова Кабінету Міністрів України від 07.03.2007 р. №423 втратила чинність відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. №567. Відповідно до ч. 2 Розділу VI Прикінцеві та перехідні положення чинного на сьогодні Закону України «Про наукову і науково-технічну діяльність» Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» 1992 р. із наступними змінами також втратив чинність.

Чинні на сьогодні Закони в галузі наукової та освітньої діяльності не надають повноважень ні КМ України щодо визначення порядку присудження наукових ступенів (за виключенням визначення порядку здобуття освітньо-творчого ступеня доктора мистецтва в силу вимог абзацу п'ятого частини шостої ст. 5 Закону України «Про вищу освіту»), ні МОН щодо встановлення вимог до опублікування результатів дисертацій.

З огляду на зазначене, висунення вимог до опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів та їх оцінювання, а також рейтингування видавництва не є компетенцією МОН України, є порушенням вимог ст. 19 Конституції України, відповідно до якої органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Це, зокрема, відображено в Ухвалі Київського апеляційного адміністративного суду від 22.11.2016 р. за справою N 826/11279/16. Видання МОН України після цієї ухвали нормативно-правових актів, що й надалі порушують ті самі положення законів України, не є продуктивним.

3. Проблеми загальної валідності вимоги щодо зарубіжних публікацій та публікацій у журналах, включених до наукометричних баз

3.1. Наявність чи відсутність таких публікацій є ненадійним і формальним показником, що має лише інформаційне значення, не повинен мати нормативного характеру. Згідно з оцінкою трьох надзвичайно авторитетних зарубіжних академій наук – Академії наук Франції, Німецької академії природничих наук («Леопольдіна»), Королівської академії наук Великої Британії (спільна заява від 27.10.2017 р.), наявність публікацій у журналах, що включено до наукометричних баз, не може розглядатися як один з основних інструментів оцінювання результатів наукових досліджень; покладання на цей показник «веде до поверхових, занадто спрощених і ненадійних методів оцінювання». У своїх дослідженнях польські вчені також аргументовано доводять, що багатовимірною оцінкою місцевих журналів не повинна спиратися лише на бібліометричні показники, засновані на Web of Science або Scopus.

3.2. Вимога щодо таких публікацій веде до дискримінації і пригнічення наукових досліджень унікальних і рідкісних проблематик, високоноваторських і не-масових напрямів досліджень – через відсутність у визначених наукометричних базах спеціалізованих журналів, сприйняття редколегіями журналів більш загального профілю таких публікацій як вузькотематичних чи брак експертів, здатних оцінити їх рівень (на це також вказується у заяві трьох академій наук).

3.3. Обрані МОН України наукометричні бази не є ані повними, ані представницькими, ані заснованими на суто якісних критеріях. Позиція керівництва МОН України щодо того, що «якщо вчений не публікується у визнаних наукових виданнях, зокрема включених до наукометричних баз Scopus або Web of Science, його де-факто немає в міжнародній академічній спільноті» (В. Ковтунець), є невиправданим узагальненням. Наприклад, у сферах юридичних та математичних наук більшість авторитетних зарубіжних журналів до цих баз не входять, зокрема, через відсутність відповідного бажання. Формування Scopus та Web of Science відбувається згідно із заявками редколегій журналів та їх розглядом експертними структурами цих наукометричних баз, а не згідно з якимись загальносвітовими рейтингами. Тому ці комерційні бази не є і не можуть стати представницькими. Окрім того, низка західних журналів та збірників, включених до цих наукометричних баз, опинялася в центрі скандалів через свою низьку якість, махінації з імпаکت-фактором, лобіювання інтересів бізнесу, що вказує на недосконалість критеріїв їх відбору. Ступінь визнання вченого в конкретній галузі знань визначається його колегами по всьому світу, а публікації у спеціалізованих (часто – вузькоспеціалізованих) журналах є частиною процесу визнання – незалежно від включення відповідних журналів до визначених МОН наукометричних баз.

3.4. Покладання Україною в особі МОН окремих повноважень щодо оцінки наукової діяльності на наукометричні бази має й аспект моральної відповідальності. Підходи, що використовуються корпораціями – власниками згаданих наукометричних баз, викликають масове неприйняття з боку наукового співтовариства і характеризуються як порочні бізнес-практики, що ведуть до монополізації знань. Лобістські зусилля таких корпорацій спрямовуються навіть на зміну законодавства США з метою обмеження загального доступу до результатів наукових досліджень і відповідного одержання надприбутків. Напівмонополльне становище таких баз веде до суттєвого завищення вартості доступу до наукових знань з одночасною безоплатною експлуатацією авторів і видавців журналів. Прикладом неприйняття всього цього є ініціатива «The cost of knowledge», що маніфестувала відмову майже 17 тисяч учених-математиків з різних країн від співпраці з журналами, включеними до бази Scopus.

3.5. Наукометричні бази Scopus та Web of Science є відображенням і водночас чинником англомовного домінування і денаціоналізації в науковій сфері. Жаклива диспропорція виявляється в тому, що з 27 тисяч журналів у базі Web of Science 18 тисяч видаються англійською мовою і лише 9 тисяч – іншими мовами: французькою (3500), німецькою (2700) іспанською (2300), китайською (1400). Отже, дві третини всіх журналів у цій базі анломовні й

лише лічені журнали видаються іншими, окрім згаданих п'яти, мовами. І, як відзначають М.Дж. Курри і Т. Лілліз у статті «Загрози англійської як *lingua franca* журналів», більшість з не-англомовних журналів мають у базі низький ранг.

3.6. Згадані наукометричні бази насамперед орієнтовані на природничі та технічні науки. Представлення у них журналів соціогуманітарної проблематики абсолютно не відповідає загальному співвідношенню наукових періодичних видань у світі, не враховує цілих галузей наукових знань – і це ніяк не засновано на якісному критерії. Одна з причин цього – специфіка соціогуманітарного знання, яке в багатьох випадках не є повною мірою інтернаціоналізованим, а навпаки – має чітку і безумовну національну і часом навіть локальну прив'язку, і так само локальними є й частина відповідних наукових видань. Ця відмінність від природничого і технічного знання визнається вже понад два століття й особливо виразно – в документах ЮНЕСКО. І також ця специфіка виявляється у більшій ролі у втіленні результатів наукових досліджень монографій, енциклопедій, коментованих видань першоджерел, інших видань, а не статей у наукових журналах. Тому питання щодо включення того чи іншого журналу до згаданих наукометричних баз аж ніяк не може бути критерієм оцінки у соціогуманітарних науках.

3.7. Незрозуміло, за якими критеріями в основу проекту було відібрано лише Web of Science та Scopus. Чому розробниками проекту проігноровано такі бази даних, як Astrophysics Data, System, PubMed, MathSciNet, zbMATH, Chemical Abstracts, Springer, Agrisa або GeoRef, РИНЦ, Google Scholar, Index Copernicus тощо. Які критерії застосовувались? Чому не відображено вітчизняну базу «Україніка наукова»? Чому не застосовано баз даних з відповідних галузей науки, як наприклад MEDILINE чи Index Medicus (біологія та медицина), ArXiv (математика), RePEc (економіка) тощо?

3.8. У згаданих актах МОН України не розглядаються ризики можливості існування «хижацьких» видань (журналів, які намагаються нажитися на «статтях у Scopus та WoS» і використовують шпальти видань не для наукової комунікації, а виключно для заробітку за імітацію рецензованої статті) – так званий список Джефрі Білла (Beall's List). При цьому, як відомо, Scopus проводить перевірку видань і видаляє видання-порушники зі своєї бази. Однак усі проіндексовані документи назавжди залишаються у Scopus.

3.9. Проект нового наказу МОН не встановлює відповідального за перевірку дотримання здобувачем вимог проекту до опублікування наукових праць. І якщо перевірка в Scopus не викликає особливих труднощів (через безкоштовність доступу до цієї бази), то повний доступ до Web of Science, у тому числі до квантилів баз є платним. Наприклад, Міністерство науки і

вищої освіти Республіки Польща самостійно видає та викладає у відкритий доступ власний список періодичних видань на основі Web of Science та надає їм відповідні бали.

3.10. Розробники проекту наказу МОН пропонують визначати квартилі бази Scopus за списком Scimago. При цьому, станом на сьогоднішній день на офіційному сайті Scopus доступний лише список Scimago за 2016 рік. На відміну від нього Scopus title list оновлюється регулярно, але квартилів він не містить. За якою методикою в такому випадку слід розраховувати актуальні квартилі?

3.11. Щодо застосування SENSE для рейтингування видавництв. SENSE – це ініціатива нідерландських університетів та дослідницьких організацій, яка скерована на поглиблене розуміння проблем навколишнього середовища, для чого і була застосована відповідна класифікація – SENSE Ranking of Academic Publishers. Тобто використання цього рейтингу може бути виправданим щодо публікацій з екологічної проблематики. В інших випадках є підстави послуговатися більш універсальними рейтингами, зокрема Elsevier, Kluwer, Sage, Springer тощо.

4. Український контекст

4.1. Низка вимог, що висувуються експертними структурами при згаданих наукометричних базах, надзвичайно ускладнюють включення до них українських наукових періодичних видань. Зокрема, щодо Scopus це: географічна різноманітність походження авторів статей, бездоганність англійської мови анотацій статей (і самих статей, якщо вони публікуються англійською мовою), популярність статей (у розумінні кількості їх читачів), цитованість статей у Scopus, авторитет редакторів (зокрема й рівень цитування їх праць у Scopus), частота (щорічники та серійні збірники здебільшого ігноруються) і дотримання графіку видання журналу, дотримання значного обсягу журналу, доступність контенту журналу онлайн, домашня інтернет-сторінка журналу має бути окремою (наприклад, від сайту вузу чи НДІ), англійською, докладною і часто оновлюваною, бажана наявність принаймні частини статей англійською мовою і англійських версій статей на сайті журналу. Але важливіше навіть інше – чітко заявлена дискримінація інституційних та локальних видань. Інституційними можуть вважатися видання вузів, НДІ, державних установ, громадських організацій, якщо за своїми редколегією та колом авторів вони представляють насамперед відповідний колектив. Локальними вважаються журнали, що за своїми назвою, проблематикою, редколегією, колом авторів вони концентруються на національних чи вузьких наукових питаннях. І навіть включені до Scopus журнали можуть бути виключені з цієї наукометричної бази, якщо показники результативності цих видань (зокрема, цитованість у інших журналах у цій

базі) виявляться з часом недостатніми або спостерігатиметься цитованість насамперед у певному колі видань. Безумовно, усі ці вимоги разом практично не залишають шансу на включення до наукометричних баз більшості українських наукових журналів, а особливо дискримінаційними є, зважаючи на згадану національність соціогуманітарного знання і периферійність, локальне значення української проблематики (наприклад, дослідження права України). І, звичайно, усі ці вимоги не можна визнати критеріями якісної оцінки результатів наукових досліджень, що публікуються в українській науковій періодиці.

4.2. Державна політика у сфері оцінювання результатів наукових досліджень не може сприяти згортанню наукової діяльності в країні, зокрема у сфері соціогуманітарних, але також і природничих та технічних наук. Згадані вимоги до публікацій підкреслюють вторинність українських наукових періодичних видань, знижують їх престиж, сприяють відтоку частини наукового контенту до зарубіжних видань. Так само знижується значення української наукової мови, що розвивається завдяки україномовним науковим публікаціям. Те ж саме і ще більшою мірою стосується видання в Україні й українською мовою монографій, збірників наукових праць, енциклопедичної літератури. Якщо раніше, у часи СРСР та навіть після припинення його існування, українська наукова продукція та наукова мова були поставлені у вторинне щодо російської мови становище, що визнається нині чинником денационалізації та культурного геноциду, то нині Україна в особі МОН нормативно визначає упосліджений статус україномовного наукового контенту щодо англійської мови. Українська мова як мова української науки втрачає навіть мінімальні шанси стати привабливою для зарубіжних колег, адже нею видаватиметься ще менше текстів. Це сприяє зниженню обсягу україномовного наукового контенту і матиме наслідком гальмування і неповноцінність розвитку української культури.

4.3. Ще одним наслідком згаданих вимог МОН буде сприяння втраті того, що авторитетні зарубіжні науковці називають «втратою локального знання». Насамперед це пов'язано з тим, що публікації в зарубіжних виданнях, що включені до визначених наукометричних баз (таких українських журналів у низці наук немає), опиняються поза контекстом українського наукового життя. Такі дослідження, зокрема з низки соціогуманітарних наук, не матимуть належної експертизи поза Україною через відсутність відповідних фахівців, а для українських експертів і наукового співтовариства стають практично недоступними через заборону ре-публікації статей власниками журналів. Отже, зникає можливість інтеграції та впровадження, оцінювання результатів наукових досліджень в Україні, а натомість здійснюється їх експорт до часом непідготовленої і

незацікавленої аудиторії, ігноруються питання реальної присутності чи відсутності новачинності та цінності досліджень (в тому числі для вузького і локального кола фахівців). У значній частині випадків українські матеріали відкидатимуться у західних виданнях через відсутність змоги здійснити їх експертизу чи як непридатні через свою вузькість і неактуальність для міжнародної аудиторії, українські автори публікуватимуться у неспеціалізованих чи неякісних журналах, що потрапили до згаданих наукометричних баз і не цікаві ані західному, ані українському читачу. Розрив між науковими дослідженнями, їх результатами, презентацією їх результатів, їх впровадженням дедалі збільшуватиметься.

4.4. Низка чинників – такі, як низький рівень володіння англійською мовою переважною більшістю науковців, відмінні від англо-американського світу стиль наукового мислення та підходи до викладу наукового тексту (принаймні, в соціогуманітарних науках), відсутність «скопусівських» видань в Україні з цілої низки галузей знань, значна тривалість процесу публікації статей у таких журналах, відсутність доступу більшості українських науковців до згаданих наукометричних баз і тому незнання вимог і особливостей публікації в тих чи інших журналах – у зв'язку із згаданими вимогами МОН України щодо публікації результатів наукових досліджень – приведуть до значного гальмування розвитку цих досліджень через фактичну неможливість здійснення наукової атестації у низці наук. В умовах кризового стану наукової сфери в Україні це може мати для неї непоправні наслідки.

4.5. Як зазначають у згаданій статті М.Дж. Курри і Т. Лілліз, не лише в Україні, а у будь-якій не-англомовній країні світу надзвичайно складно знайти перекладачів з високим рівнем академічної англійської та одночасно знанням змісту відповідної науки та «риторичної конвенції академічних журнальних статей». Такий переклад чи навіть відповідне фахове редагування доволі коштовні. Крім того, ознайомлення із згаданою «риторичною конвенцією» (усталеним стилем оформлення наукових статей та іншими корпоративними особливостями метамови англо-американських колег), створення мереж спілкування та презентації своїх ідей, необхідні для результативного подання статей до престижних зарубіжних видань, в тому числі включених до визначених МОН України наукометричних баз, передбачає регулярну участь українських науковців у зарубіжних наукових заходах, що не оплачується навчальними закладами і науковими установами. Все це лягає непосильним фінансовим тягарем на плечі українських науковців.

Висновок: наказ Міністерства освіти і науки України від 17 жовтня 2012 року № 1112 «Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук», а також пов'язані

з ним положення низки інших актів МОН України повинні бути скасовані, а не викладені в новій редакції, як такі, що не відповідають вимогам чинного законодавства України, порушують принципи і критерії оцінювання наукової діяльності та атестації наукових кадрів, спричиняють суттєву шкоду розвитку науки і культури в Україні, становлять виклик національній безпеці в сфері науки, освіти і культури.

Колектив авторів: доктор політичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України І.О. Кресіна, доктори юридичних наук О.В. Кресін і О.В. Батанов, кандидати юридичних наук О.О. Малишев, Н.М. Батанова